

SPOJE

ROZDĚLENÍ SPOJŮ

1. Rozebíratelné

- šroubové
- kolíkové, čepové
- klínové
- perové
- pružné

2. Nerozebíratelné

- nýtové
- svarové
- nalisované
- lepené

ROZDĚLENÍ SPOJŮ

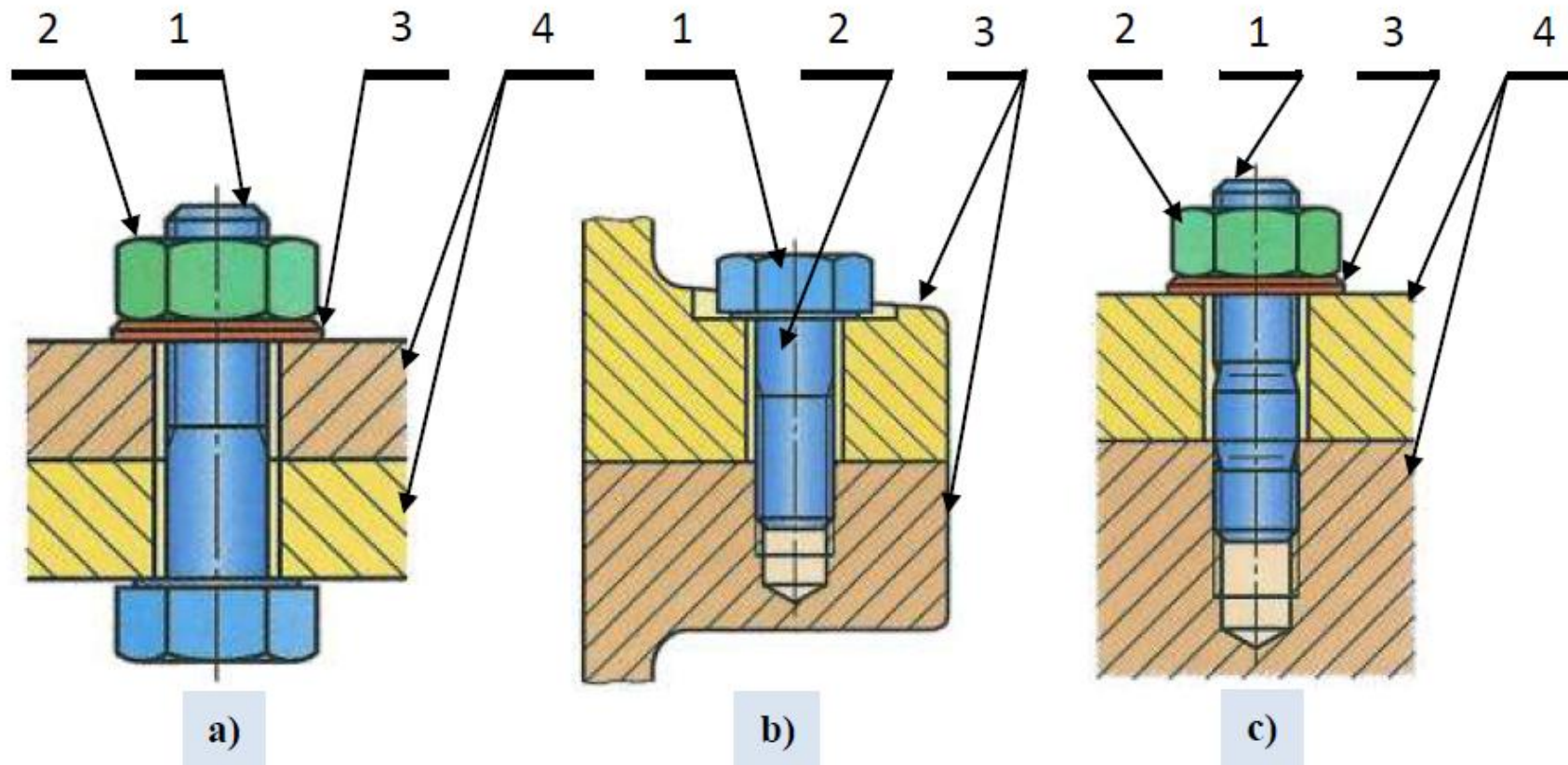
- Spoje s tvarovým stykem
  - kolíkové spoje, perové spoje, spoj s lícovaným šroubem, drážkovaná hřídel
- Spoje se silovým stykem
  - šroubové spoje, nýtové spoje, svěrné spoje, tlakové spoje
- Spoje s tvarovým a silovým stykem
  - klínový spoj, kuželový spoj
- Spoje s materiálovým stykem
  - svarový spoj, lepený spoj, pájený spoj

ŠROUBOVÝ SPOJ

a) Spoj šroubem s hlavou a maticí

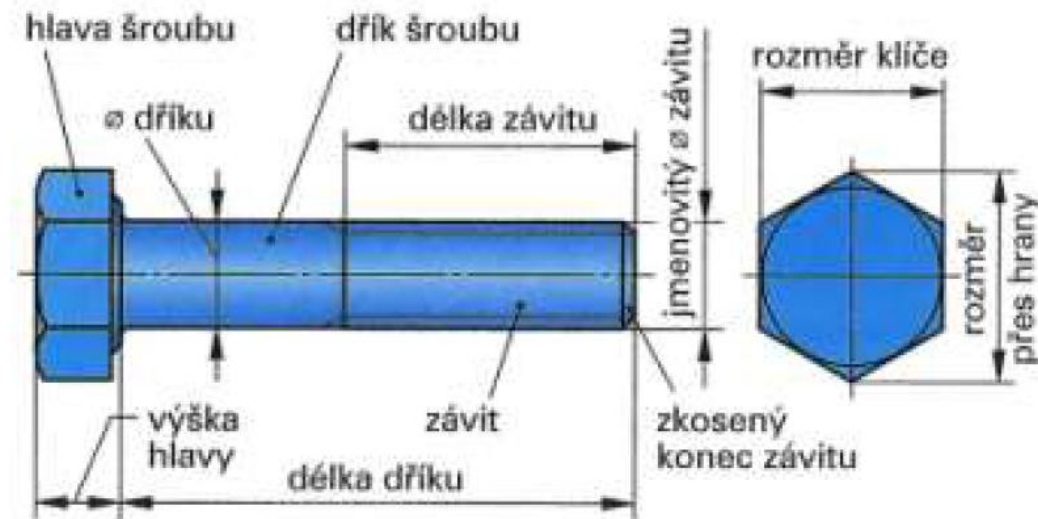
b) Spoj zašroubovaným šroubem s hlavou

c) Spoj závrtným šroubem a maticí

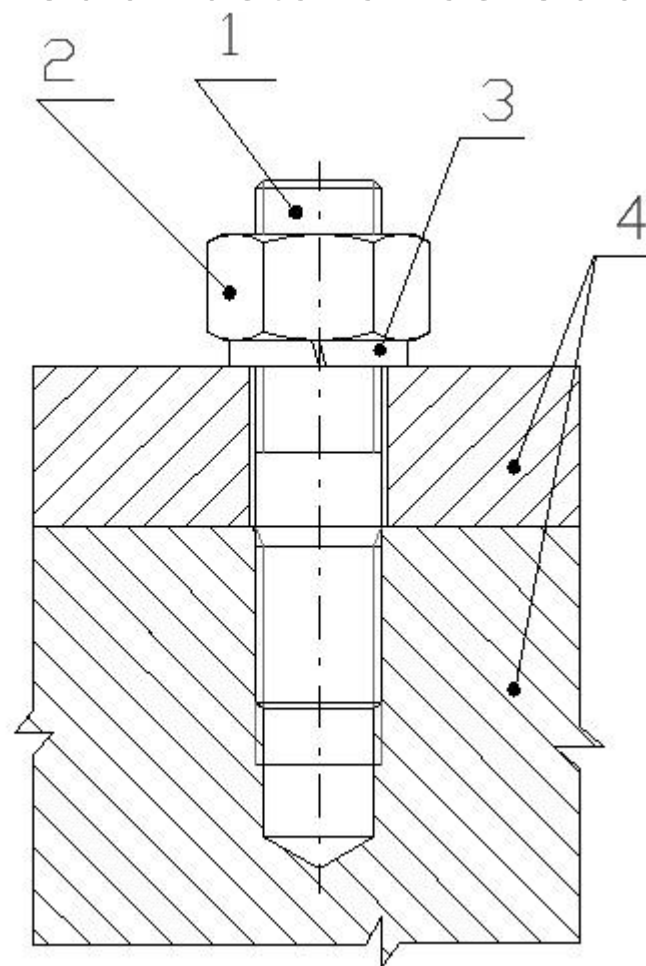
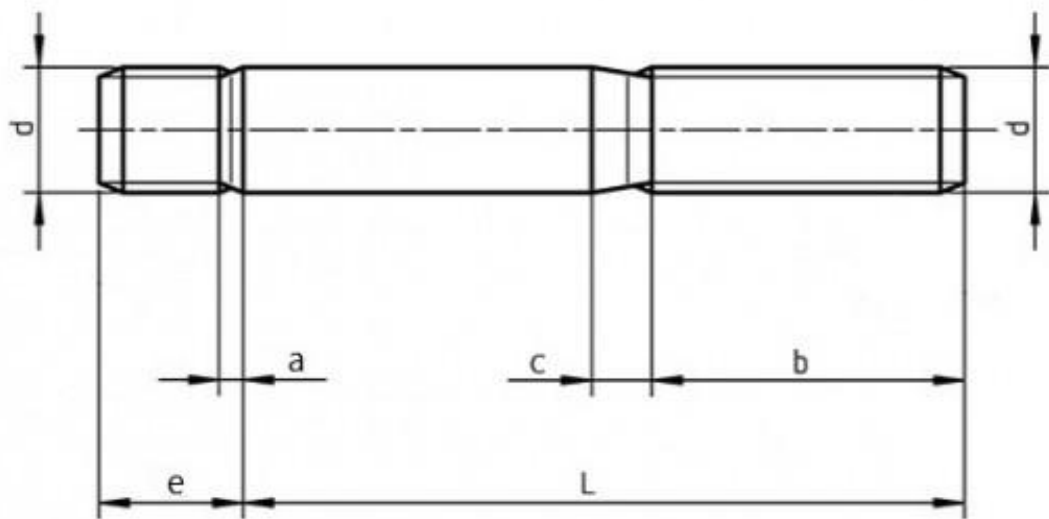
ŠROUBY

Šrouby dělíme podle použitelnosti, tvaru hlavy, rozměru dříku a závitu.

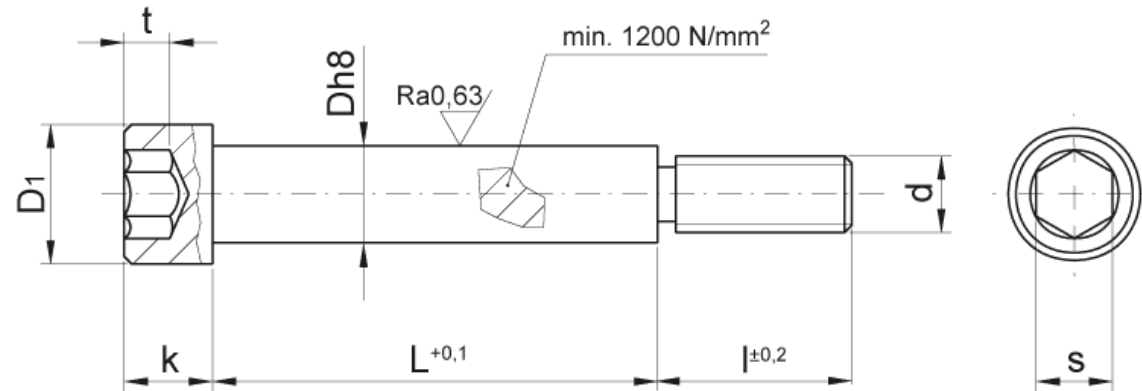
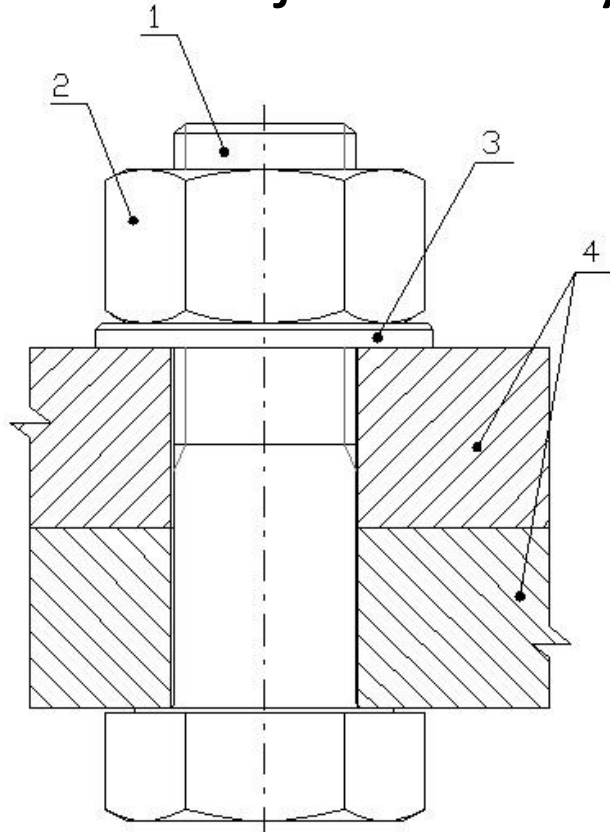
ZÁVRTNÉ ŠROUBY

- Závrtné šrouby se používají tehdy, musí-li se spoj často uvolňovat. (Např. montáž a demontáž víka). Závrtný šroub zůstává zašroubován v tělese, povoluje se matice.

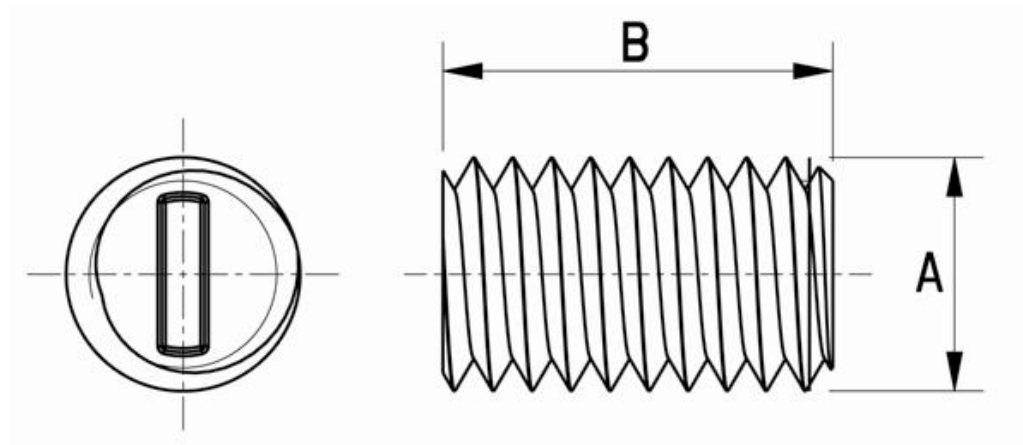
LÍCOVANÉ ŠROUBY

- Lícované šrouby se používají, když musí šroubový spoj zachycovat příčné síly, nebo jestliže má být zajištěna vzájemná poloha součástí. Dřík šroubu je broušený, díra musí být vystružená

STAVĚCÍ ŠROUBY

- Používají se např. na zajištění polohy náboje na hřídeli. Jejich konce jsou většinou zakalené a mají různé tvary.

MATICE

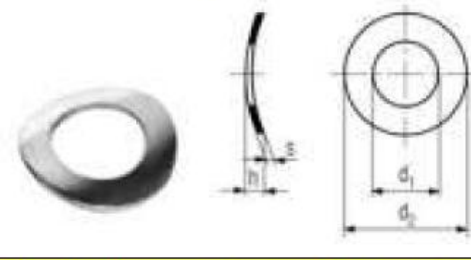
- Matice jsou normalizované součásti, dělí se podle tvaru, provedení a účelu, ke kterému slouží.
- Mají vyřezaný vnitřní závit stejného druhu a velikosti jako závit na šroubu.

PODLOŽKY

Účel a význam podložek:

- estetický význam – chrání plochy (lakované) proti poškození
- zajišťovací – vytváří tlak v šroubu a brání proti povolení
- vyrovnává nerovnosti povrchu a rozkládá tlak na větší plochu

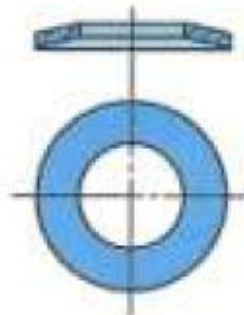
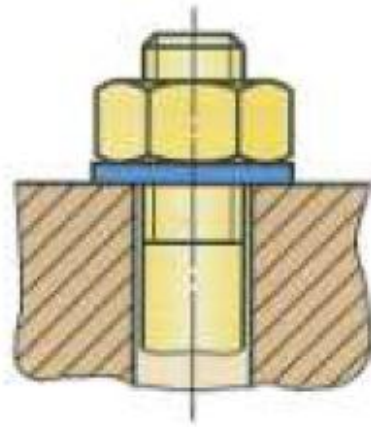
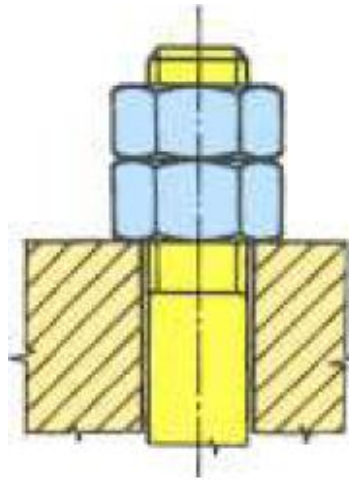
Nejčastěji používané tvary podložek		
		
Podložky ploché	Podložka pérová	Podložka vějířovitá
		
Podložka ozubená	Pojistná podložka s jazýčkem	Podložka pružná vyklenutá

POJIŠTĚNÍ ŠROUBOVÉHO SPOJE

- Všechny závity spojovacích šroubů jsou samosvorné. To znamená, že při klidném zatížení se nemůže šroubový spoj samovolně uvolnit, a to v důsledku tření. Utažením matice nebo šroubu vzniká mezi závity tření, bránící uvolnění spoje.
- Většinou jsou však spoje vystaveny dynamickému zatížení, otřesům a chvění. Za těchto podmínek se může spoj uvolnit.

POJIŠTĚNÍ SILOVÝM STYKEM

- Podstata pojištění se silovým stykem spočívá ve zvětšení tření pomocí např. dvou matic, talířové podložky, pérové podložky, ozubené podložky, vějířové podložky

talířová
podložka

pérová
podložka

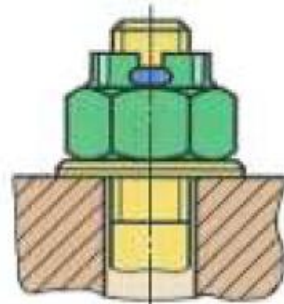
ozubená
podložka

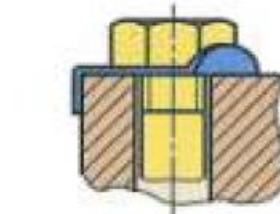
vějířovitá
podložka

POJIŠTĚNÍ TVAROVÝM STYKEM

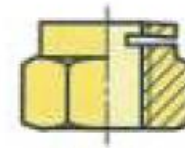
- K mechanickému zajištění šroubových spojů se používají např. korunové matice se závlačkou, pojistné podložky s jazýčkem, naříznuté matice, matice s plastovými kroužky, drátové pojistky a plastem potažené šrouby.

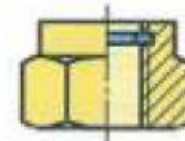
korunová matice
se závlačkou

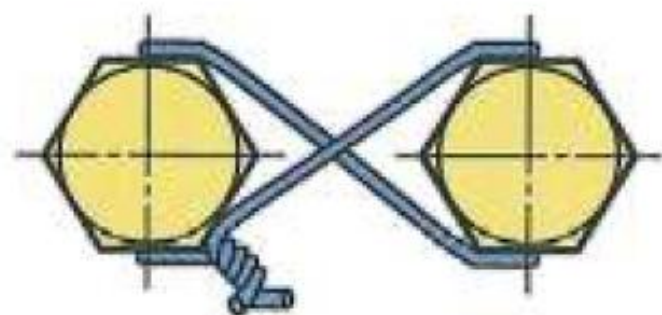
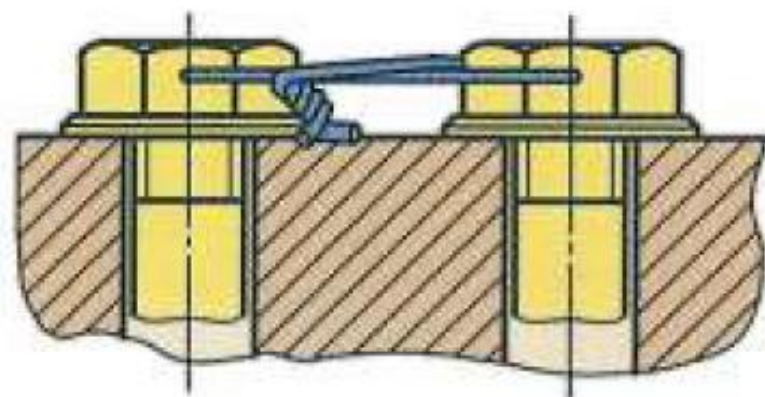
pojistná podložka
s jazýčkem

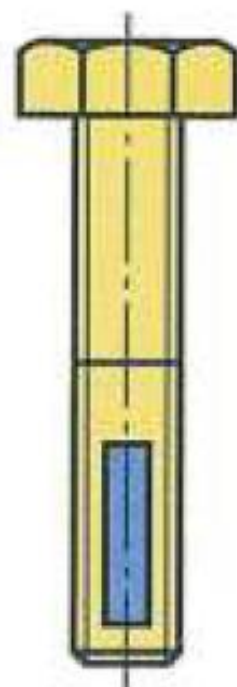
naříznutá
matice

samojistná matice
s plastovým kroužkem

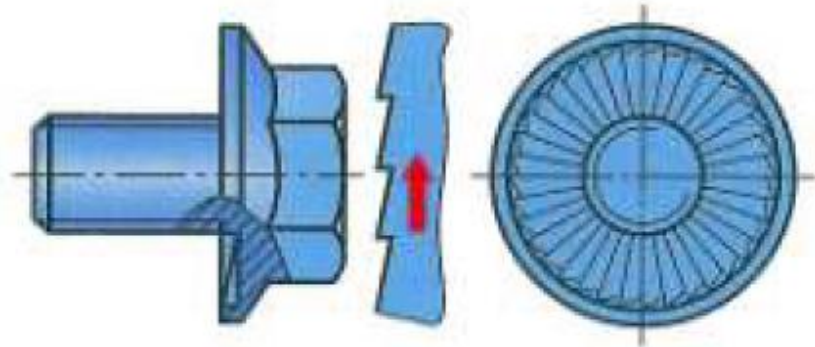
drátová pojistka

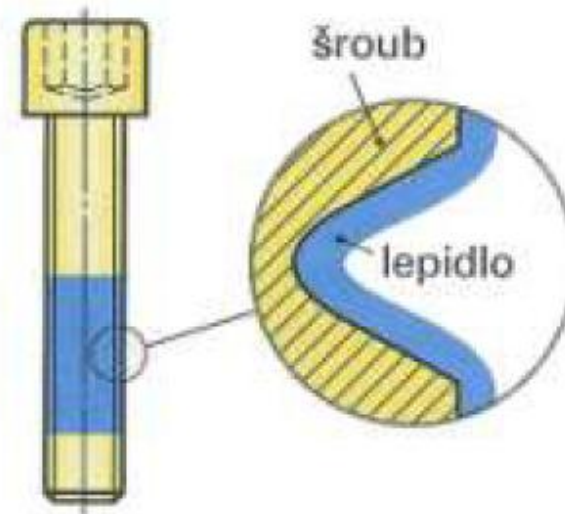
závit šroubu s nanesenou polyamidovou vrstvou

POJIŠTĚNÍ S MATERIÁLOVÝM STYKEM

- Pro jištění šroubových spojů proti otáčení se používají šrouby a matice s ozubenou dosedací plochou a lepidla.

šroub s ozubenou dosedací plochou

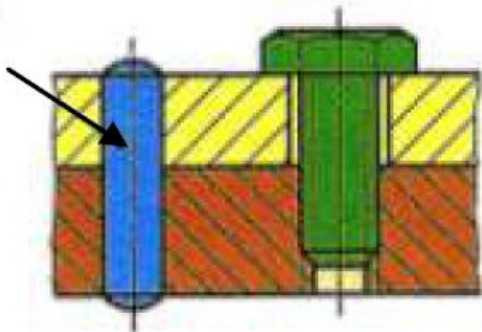

závit s vrstvou lepidla

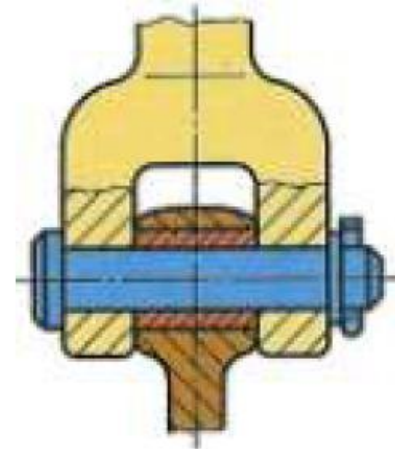
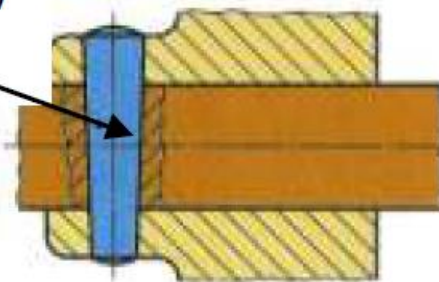
KOLÍKOVÝ SPOJ, ČEPOVÝ SPOJ

- Kolíkové i čepové spoje slouží k zajištění vzájemné polohy dvou nebo několika částí, při tzv. **skolíkovaní** k zabránění posuvu jedné části vůči druhé, k vytvoření kloubového spoje apod.
- Kolíky se také používají ve funkci střížných pojistek, které chrání pracovní stroje před přetížením a případným poškozením.

Válcový kolík

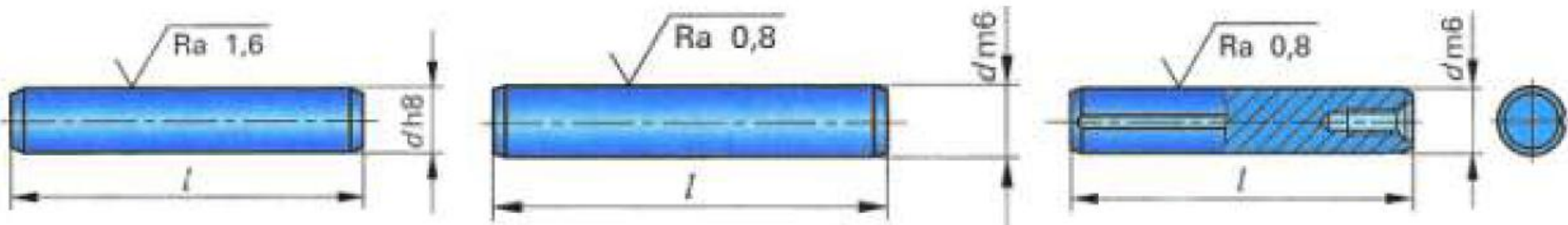
Kuželový kolík

DRUHY KOLÍKŮ

a) Válcové kolíky

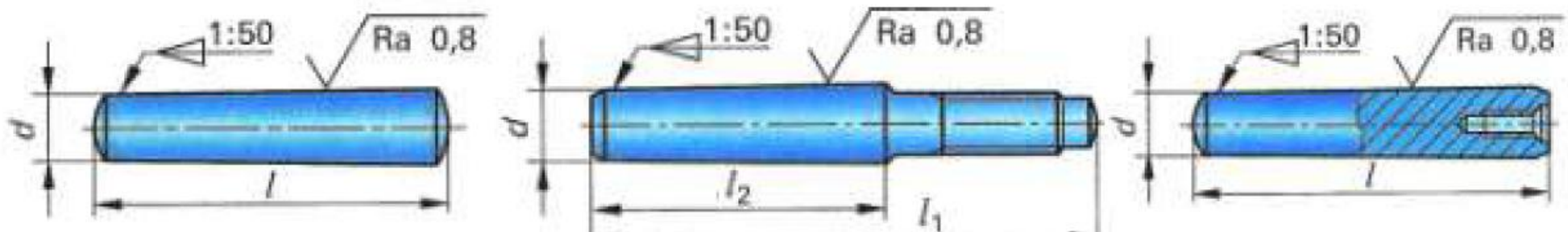
- Vyrábí se většinou jako lícované kolíky. Nekalené válcové kolíky se vyrábějí v tolerancích **h8** a **m6**. Kalené válcové kolíky v toleranční třídě **m6**.
- K usnadnění montáže jsou na koncích kolíků kuželové náběhy. Kolíky ISO 8733 jsou opatřeny vnitřním závitem kvůli demontáži. Otvory pro válcové kolíky se vrtají a vystružují současně ve všech spojovaných součástech.

DRUHY KOLÍKŮ

b) Kuželové kolíky

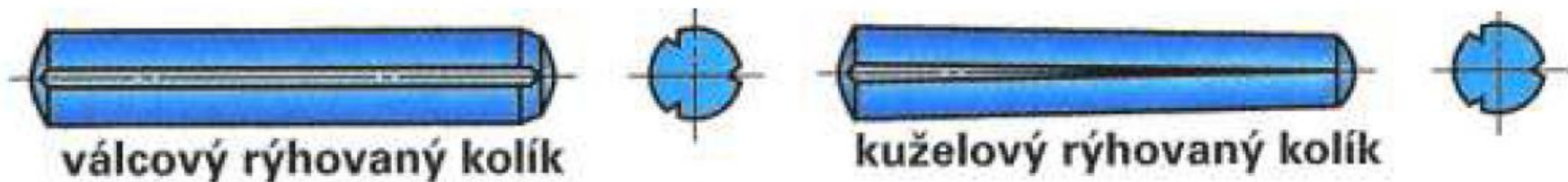
- Používají se většinou jako spojovací kolíky. Mají kuželovitost 1:50. Jejich kuželovitost zaručuje samosvornost. Díry pro tyto kolíky se po vyvrtání (současně ve spojovaných částech) musí vystružit. Pro demontáž ze slepých děr se používají kolíky s vnějším nebo vnitřním závitem.

DRUHY KOLÍKŮ

c) Rýhované kolíky

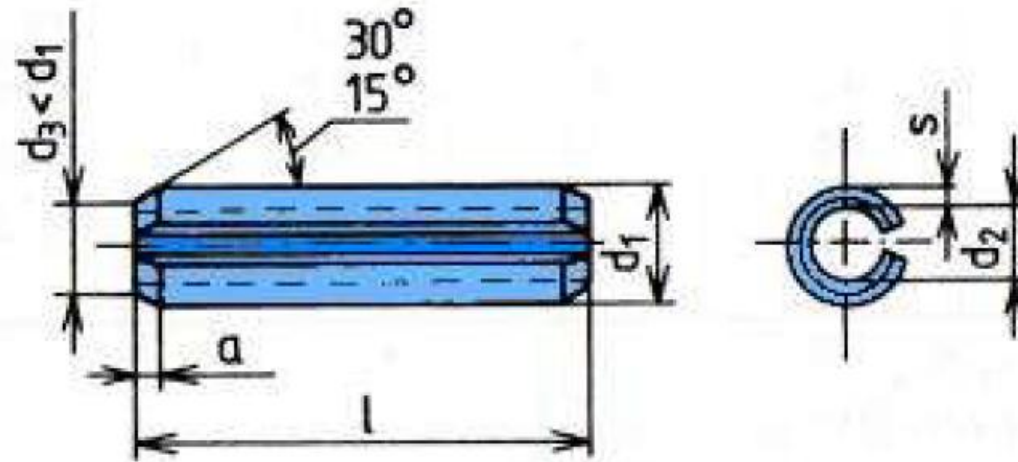
- Rýhované kolíky mají tři podélné rýhy rovnoměrně rozdělené po obvodu.
- Vytlačení rýh vzniknou na kolíku výstupky, které se po zaražení kolíku do díry stlačí a pružností vyvolají značný radiální tlak. Rýhované kolíky jsou proto odolné proti uvolnění. U spoje s těmito kolíky odpadá vystružování, díra je jen vrtaná. Nehodí se pro spoje, které se často rozebírají.

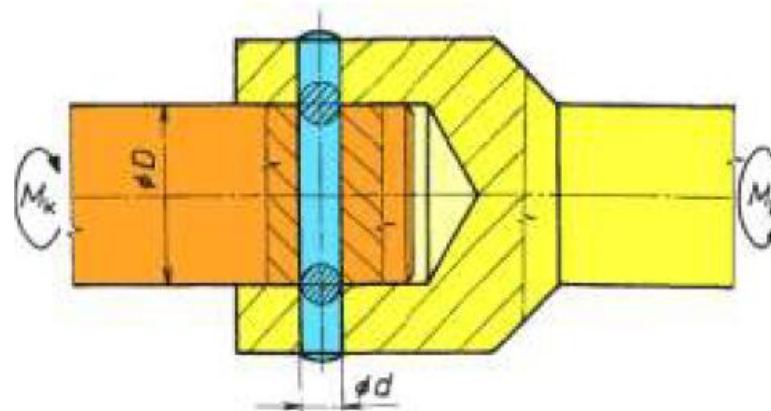
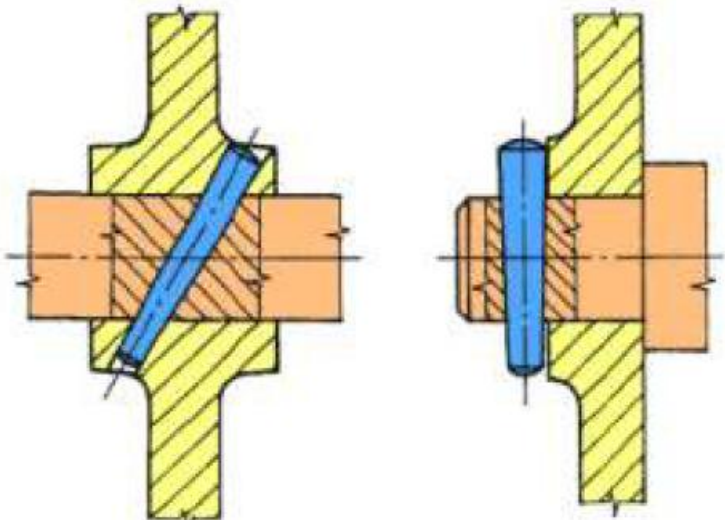
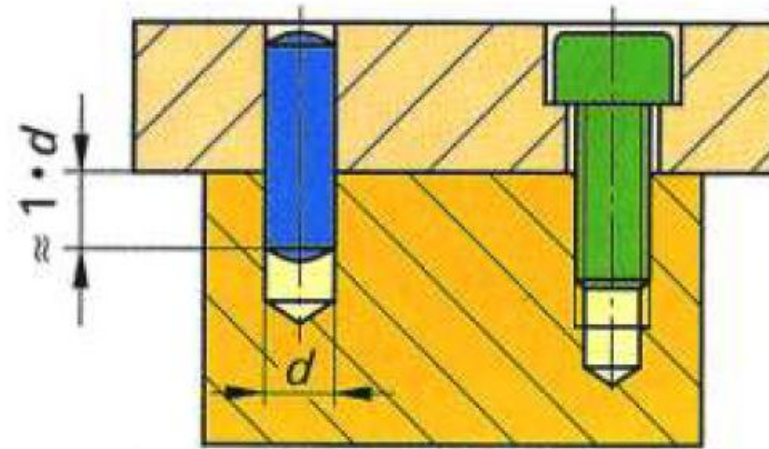
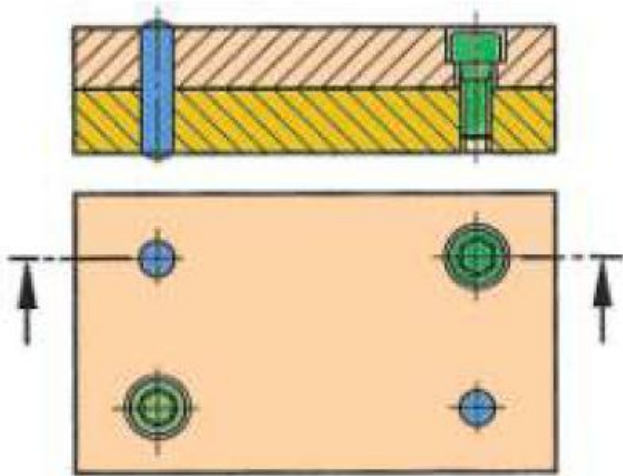
DRUHY KOLÍKŮ

d) Pružný kolík

- Pružné kolíky jsou kalené. Vnější průměr kolíku je o něco větší než průměr díry, do níž se naráží, takže v ní pruží. Je vhodný pro spoje, na které působí vibrace nebo rázové síly. Nevyžadují vystruženou díru, průměr kolíku se přizpůsobí.

PROVEDENÍ KOLÍKOVÝCH SPOJŮ

ČEPOVÉ SPOJE

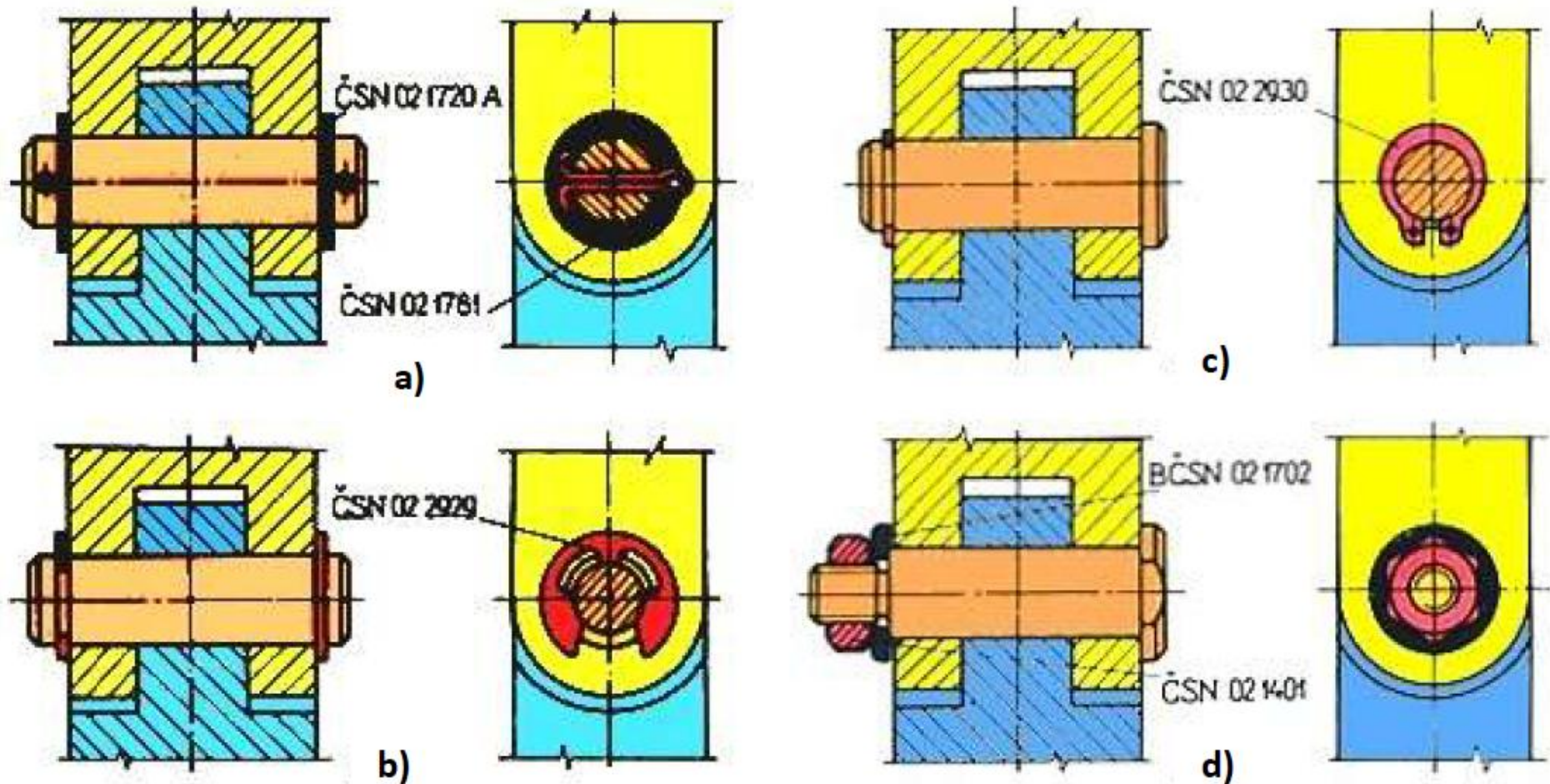
Čepy - výhody:

- Levný spoj,
- rychlá výroba, montáž i demontáž,
- provozní náklady pouze na mazání.

Čepy - nevýhody:

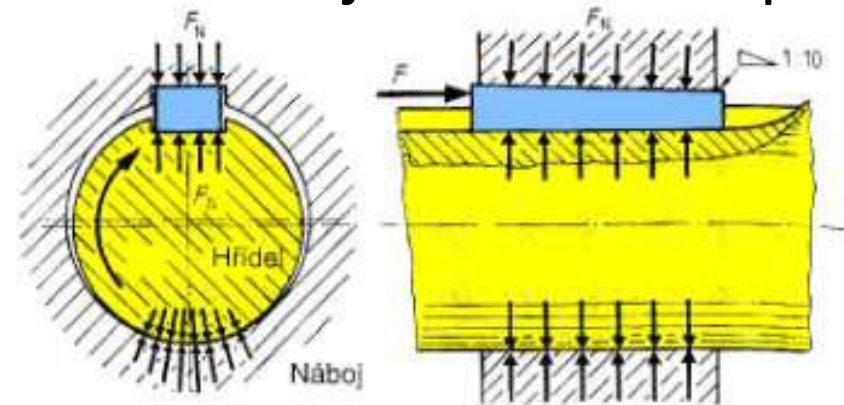
- Přenáší zatížení pouze kolmo na osu (radiální), nikoli ve směru osy (axiální),
- při provozu se musí mazat,
- čepy musí být axiálně zajištěny.

PROVEDENÍ ČEPOVÉHO SPOJE

KLÍNOVÉ SPOJE

- Podstatou fungování klínových spojů je tření, které vzniká ve stykových plochách mezi klínem a spojovanými součástmi.
- Klín má v podélném směru úkos a zaráží se ve směru osy hřídele mezi hřídel a náboj. Výška a šířka klínu a také hloubky hřídelových i nábojových drážek jsou normalizovány.
- Tyto spoje **nejsou** vhodné tam, kde jsou vysoké otáčky. V důsledku zaražení klínu dochází k vyosení náboje a následně při vysokých otáčkách k vibracím.

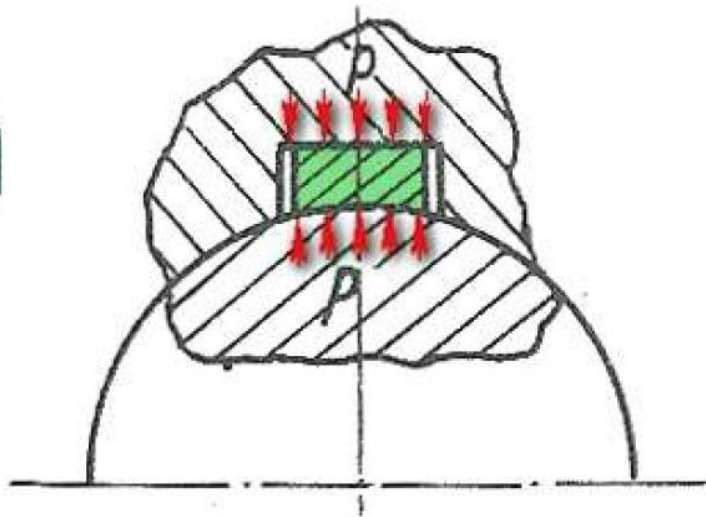
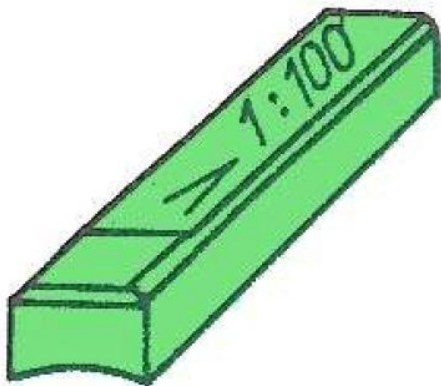

1 Síly v klínovém spoji

DRUHY KLÍNŮ

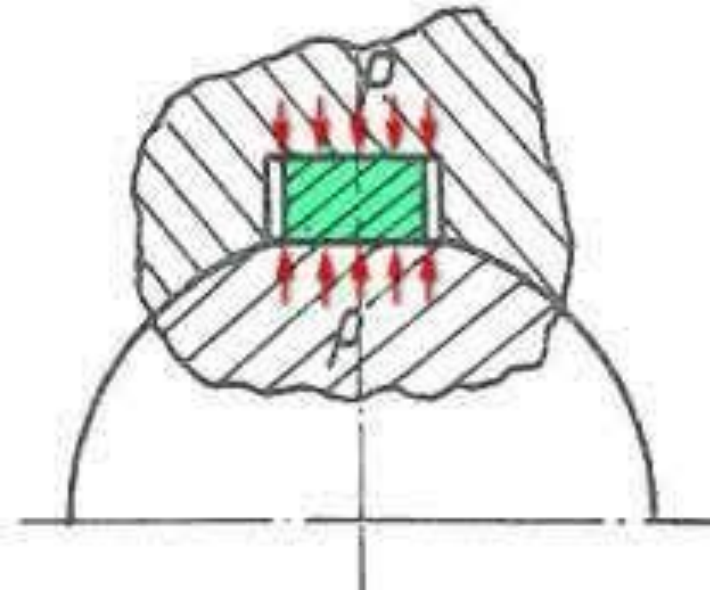
- třecí
- ploské
- drážkové
- tangenciální

TŘECÍ KLÍN

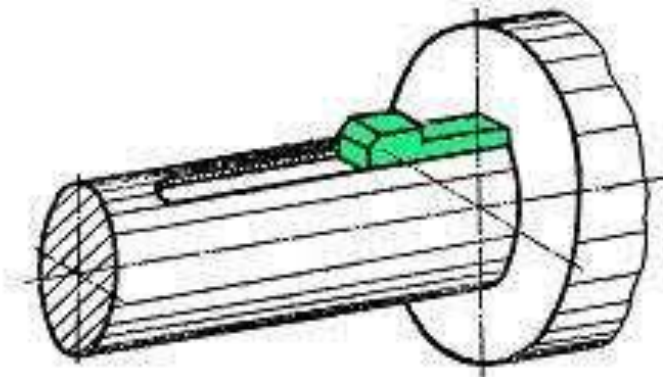
- Slouží k upevňování malých kol, která se dodatečně nasazují na smontovanou hřídel.
- Jelikož nepůsobí bokem, může přenášet rovněž jen malé kroutící momenty.
- Drážka je jen v náboji, hřídel je válcovitá.

PLOSKÝ KLÍN

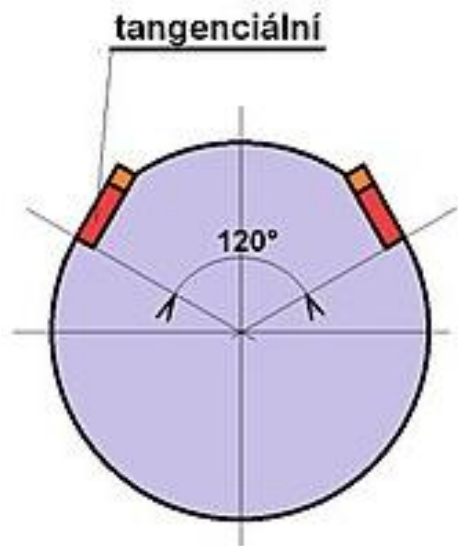
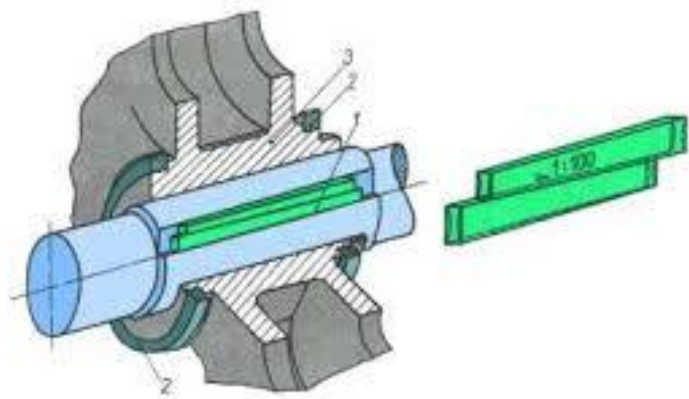
- Slouží k upevňování malých kol, která se dodatečně nasazují na smontovanou hřídel.
- Jelikož nepůsobí bokem, může přenášet rovněž jen malé kroutící momenty.
- Drážka je v náboji, hřídel má opracovanou rovinnou plochu

DRÁŽKOVÝ KLÍN

- Přenos krouticího momentu je zajištěn i přes boky drážky
= vyšší krouticí momenty
- Drážka je v náboji i na hřídeli

TANGENCIÁLNÍ KLÍN

- Přenos krouticího momentu je zajištěn i přes boky drážky
= vyšší krouticí momenty
- Drážka je v náboji i na hřídeli umístěna tečně k obvodu hřídele
- Je nutné dbát na směr otáčení
- 2 klíny proti sobě

PEROVÉ SPOJE

Druhy per:

- Těsné

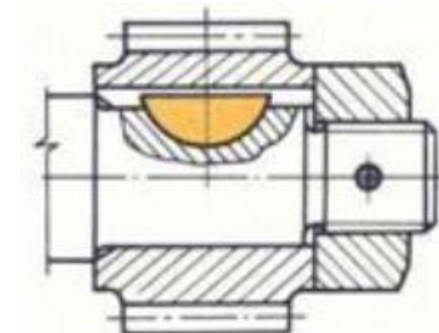
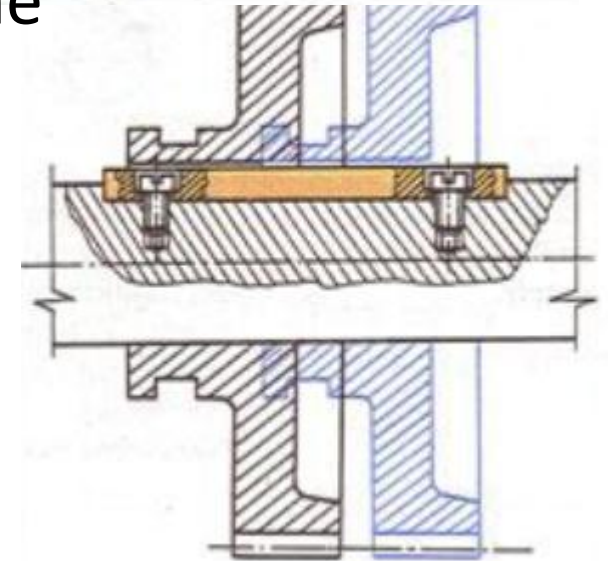
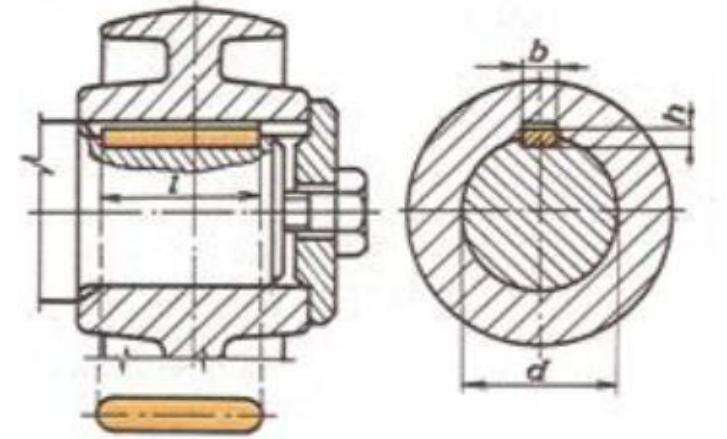
– pero se naklepne do drážky na hřídeli, náboj se nasune

- Výměnné

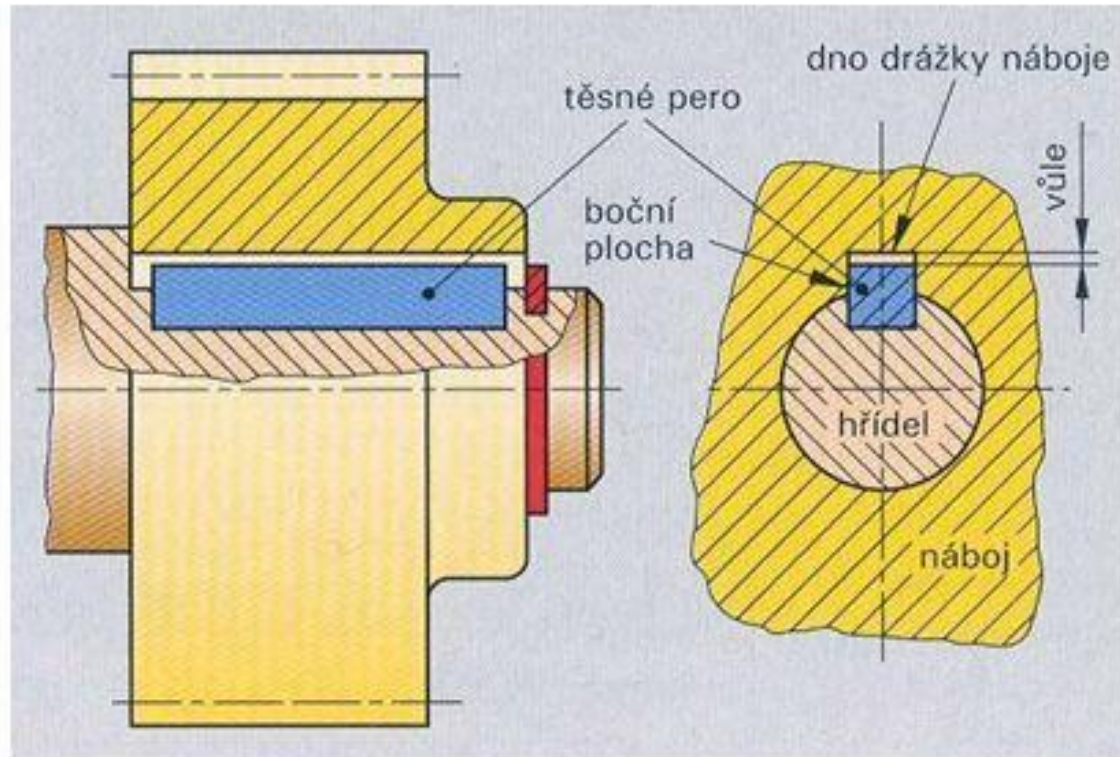
- Pero je zajištěno šrouby na hřídeli, náboj se může posouvat

- Úsečové

- Vhodné pro kuželové zakončení hřídelů, levnější a rychlejší výroba drážky

PEROVÉ SPOJE

- Přenos krouticího momentu je zajištěn přes boky drážky a pera
= velké krouticí momenty
- Drážka je v náboji i na hřídeli je vyrobena přesně – minimální vůle
- Není nutné dbát na směr otáčení
- Pera jsou normalizována dle rozměru hřídele se volí velikost

PRUŽNÉ SPOJE

PROBEREME V SAMOSTATNÉ KAPITOLE **PRUŽINY**